

Облехíпата – o cultură de fructe puțin cunoscută, dar promițătoare

Автор(и): ас. Кирил Кръстев, Институт по декоративни и лечебни растения – София

Дата: 27.04.2025 Брой: 4/2025

Cătina de mare, cunoscută și sub numele de fructul de cătina de mare, spinul cărunt sau ananasul siberian, este un arbust peren înalt de 1–3 m sau un copac până la 3–6 m, cu o coroană rotundă, compactă, răsfirată sau piramidală, în funcție de soi. Grecii antici numeau cătina de mare Hippophae – „cal strălucitor”, iar frunzele ei făceau parte din dieta cailor de curse și de război.

Această cultură fructiferă aparține familiei *Elaeagnaceae* Sindl, genul *Hippophae* L. O trăsătură caracteristică este formarea de noduli pe rădăcini și ramuri de diferite ordine, datorită cărora, în simbioză cu bacteriile din sol, fixează azotul atmosferic, similar culturilor leguminoase. Dintre toate cele trei specii – *H. thibetana* Schlecht, *H. salicifolia* D. Don și *H. rhamnoides* L., doar *H. rhamnoides* L. are importanță economică și proprietăți valoroase

pentru sănătatea umană, industria cosmetică, farmacie și medicină, datorită a peste 190 de ingrediente active. Poate fi folosită și în amenajarea parcurilor și grădinilor, deoarece are o valoare ornamentală ridicată – datorită frunzelor atractive și ramurilor lungi fructifere încărcate cu fructe.

Începe să fructifice după al treilea an. Cea mai valoroasă calitate a fructelor de cătină de mare este uleiul de cătină de mare conținut în pulpă și semințe – până la 6–7% în fructe proaspete, ajungând la 10% în unele soiuri. Uleiul are o compoziție complexă: 40–50 mg/% carotenoide, 100–160 mg/% vitamina E, 2,70–5,60 mg/% vitamina K1, 240–280 mg/% steroli și o cantitate mare de acizi grași saturați și nesaturați.

Fructele acestei culturi fructifere au o compoziție chimică excepțional de bogată și diversă: carbohidrați – 4,56–16,86%, cu un conținut predominant de monozaharide; acizi organici – 1,53–3,35%; pectină – 0,31–0,34%; substanțe tanante și aromatice 0,14–0,29%.

Conținutul de vitamina E este ridicat – 8–16 mg/% la fel și cel de vitamina C, care poate ajunge la 300–500 mg/%. Pulpă fructelor conține și următoarele vitamine: A (1,99–18,50 mg/%), B₁ (până la 0,035 mg/%), B₂ (până la 0,06 mg/%), acid folic (până la 0,08 mg/%), K (2,7–5,6 mg/%), P (250–700 mg/%), precum și alte compuși biologic activi (în mg/%): acizi triterpenici (20–110), serotonină (până la 2,5), betaină (90–360), cumarine (1–2,4) și oxicumarine (75–90).

Uleiul de cătină de mare are efecte bactericide, vindecătoare și analgezice, motiv pentru care este utilizat în tratamentul ulcerului gastric și duodenal, a unor boli ginecologice, a rănilor greu de vindecat și ca tonic general.

În medicina mongolă antică, greacă antică, chineză și tibetană, fructele de cătină de mare erau folosite în tratamentul afecțiunilor biliare, a bolilor de piele, a reumatismului și gutăi. Sucul din fructe și decoctele din fructe și ramuri sunt folosite împotriva căderii părului.

Cățina de mare are cerințe specifice pentru condițiile de amplasament.

Este o plantă rezistentă la frig – în timpul dormienței profunde rezistă până la -45 până la -50 °C (forme siberiene și mongole), dar în condițiile noastre – ierni caracterizate prin fluctuații de temperatură și încălziri temporare – rezistența sa la iarnă scade brusc.

Cățina de mare este, de asemenea, foarte pretențioasă în ceea ce privește umiditatea solului și a aerului și nu tolerează nici temperaturi ridicate ale aerului, nici seceta. Acest lucru se datorează sistemului său radicular superficial.

Prin urmare, pentru o cultivare cu succes a culturii, sunt necesare regiuni mai răcoroase, cu fluctuații de temperatură relativ mici și precipitații mai ridicate.

Cătina de mare este pretențioasă în ceea ce privește condițiile solului; crește și fructifică bine pe soluri cu compoziție mecanică ușoară, bine drenate, cu reacție ușor acidă până la neutră – pH 6,5–7, bogate în fosfați combinate cu un conținut ridicat de humus și reziduuri organice. Nu tolerează solurile grele și îmbibate cu apă.

Această cultură fructiferă este o plantă iubitoare de lumină. Sub umbră puternică crește înalt, se ramifică slab și intră târziu în rod.

Prin urmare, amplasamentele destinate plantării cătinii de mare trebuie să corespundă cât mai mult posibil cerințelor sale.

Cele mai potrivite soluri pentru ea sunt cele ușoare – aluviale, cenușii forestiere, carbonatice, cenușii-brun forestiere și soluri cenușii-închis.

Lucrarea primară a solului se efectuează la o adâncime de 40–50 cm. Fertilizarea preplantare cu 4–5 t/ha de îngrășămintă organice se face înainte de aceasta sau în anul precedent. Se aplică suplimentar 80–100 kg/ha superfosfat și 20–30 kg/ha sulfat de potasiu. Dacă nu este posibilă fertilizarea întregii suprafețe, în fiecare groapă de plantare se așază 5–6 kg de gunoi de grajd, 80–100 g superfosfat și 25–30 g sulfat de potasiu, amestecate bine cu solul.

Cel mai potrivit moment pentru plantare este toamna, dar plantarea de primăvară este de asemenea posibilă, nu mai târziu de sfârșitul lunii aprilie. Materialul de plantare preferat sunt plantele cu rădăcină de doi și trei ani. Plantarea se efectuează în șanțuri de 50 cm adâncime sau în gropi de plantare – 40 x 50 cm și 35–40 cm adâncime. Pe soluri mai grele este necesar drenaj, iar umplutura se face cu un amestec de sol, nisip și turbă în proporții egale. Distanțele de plantare sunt de 3,5–4 m între rânduri și 2–2,5 m pe rând. Gâtul rădăcinii trebuie să fie la 5–10 cm deasupra suprafeței solului. După plantare, plantele nu se taie. Fiecare plantă este udată cu 10–15 l de apă.

Cătina de mare este o plantă dioică, prin urmare aranjarea corectă a plantelor masculine polenizatoare este o condiție foarte importantă. Polenizarea fiabilă a plantelor feminine se realizează prin alternarea a fiecare două rânduri de plante feminine cu un rând mixt – la fiecare 5 plante feminine se plantează o plantă masculină.

Cel mai eficient mod de a cultiva cătina de mare este cu rândurile dintre rânduri ierboase și mulcirea sistematică pe rând cu iarbă cosită. În funcție de fertilitatea solului, plantele sunt fertilizate anual cu 20–25 kg/ha azotat de amoniu sau alt îngrășământ azotos în aceeași doză.

Plantele se formează ca arbuști cu mai multe tulpini – cu mai multe lăstari – sau ca arbori cu o singură tulpină. Pentru ca arborele să aibă o coroană compactă, joasă, în primii 4–5 ani se îndepărtează doar ramurile în exces, plasate impropriu și care îngroașă coroana. Lăstarii de la rădăcină nou apăruiți se îndepărtează tăindu-i la bază. Unele ramuri pot fi scurtate cu 10–20 cm pentru a stimula ramificarea. O dată pe an se efectuează o tăiere

sanitară pentru îndepărtarea ramurilor uscate, deteriorate și rupte. După al optulea an, se efectuează tăierea de reînnoire – pe lemn de trei ani.

Dacă nu există vânt în timpul înfloririi, este necesară polenizarea suplimentară a florilor feminine – se taie ramuri înflorite de la plantele masculine și se atașează în coroanele plantelor feminine sau se scutură deasupra lor.

Dezvoltarea fructului durează aproximativ 100 de zile, iar coacerea are loc la sfârșitul lunii iulie – august.

Pentru recoltarea mecanizată se folosesc mașini cu vibrații care scutură ramurile. Recoltarea manuală a fructelor este dificilă din cauza prezenței spinilor pe ramuri, a pedunculilor scurți și a fructelor atașate strâns de ramuri. Prin urmare, este indicat să se cultive soiuri cu puțini sau fără spini și cu pedunculi mai lungi.

Unele dintre cele mai răspândite soiuri sunt de origine rusă. Iată mai multe soiuri rusești mai noi:

Pantelevskaya

Planta este de vigoare medie, cu o coroană ramificată și rotundă, cu ramuri care ies în unghi de 45 °.

Fructele sunt mari, cu o greutate medie de 0,8–1 g, alungit-ovale, portocalii-roșii, cu un peduncul de 3–4 mm lungime.

Compoziția chimică a fructelor: zaharuri – 5,8%, acizi – 1,9%, vit. C – 87,5 mg/%, ulei de cătină de mare – 5,7%.

Soiul are o perioadă de coacere mijlocie spre târzie. Productivitatea este ridicată.

Chuyskaya

Planta este de vigoare medie, coroana este ramificată și compactă, cu ramuri care ies în unghi de 60–80 °.